

VĚZNICE V EVROPĚ: DOMÁCÍ PRÁVNÍ NOVINKY

V tomto shrnutí se **European Prison Litigation Network (Evropská síť pro vězeňské spory)**, její členové a partneři snaží informovat vnitrostátní právníky a organizace občanské společnosti o nejdůležitějším právním vývoji v oblasti vězeňství v Evropě. Doufáme, že vám toto shrnutí umožní lépe porozumět evropským trendům a využít je ve vaší právní praxi. Shrnutí se zabývá **14 členskými státy Evropské unie** a také **Ruskem, Moldavskem, Ukrajinou a Spojeným královstvím**.

Uvítáme vaši zpětnou vazbu ohledně toho, jak pro vás toto shrnutí udělat co nejužitečnějším.

PŘEHLE PRÁVNÍCH NOVINEK VE VĚZEŇSTVÍ PROSINEC 2022–ÚNOR 2023

ALTERNATIVY K ZADRŽENÍ ■ V **Řecku** byly ministerskou vyhláškou zavedeny podrobné podmínky obecně prospěšných prací jako alternativy k trestu odnětí svobody, které umožňují praktické uplatňování nového režimu, který byl zaveden v novém řeckém trestním zákoníku v roce 2019.

PODMÍNKY ZADRŽOVÁNÍ ■ V **Bulharsku** správní soud významně rozšířil rozsah ochrany poskytované vězňům rozšířením počtu prvků ve vězeňském prostředí, které mohou představovat nelidské a ponižující zacházení, včetně pasivního kouření.

Ve **Francii** Nejvyšší správní soud [zamítl žádost o předběžná opatření podanou nevládní organizací International Prison Watch \(OIP-SF\)](#) s cílem zlepšit podmínky zadržování ve věznicích ve Francouzské Guyaně.

Toto rozhodnutí, které je v souladu s předchozí judikaturou Nejvyššího soudu, naznačuje, že vězni nemají k dispozici žádný účinný preventivní opravný prostředek, který by ukončil nepřiměřené podmínky zadržování.

V **Polsku** náměstek ministra spravedlnosti informoval komisaře pro lidská práva, že kladně ohodnotil jeho návrh přidat [podprsenky k typu spodního prádla, které by Vězeňská služba měla poskytovat vězeňkyním](#), pokud nemají své vlastní nebo jejich podprsenky jsou nevhodné k použití.

V **Belgii** několik starostů nařídilo ředitelům věznic, aby nepřekračovali maximální kapacitu svých zařízení a zrušili praxi vězňů spících na matracích na podlaze. V Belgii dále Nejvyšší soud prohlásil, že vyšetřující soudy mohou posoudit podmínky vazby ve vazebních věznicích a v případě potřeby nařídí přemístění zadržené osoby do jiného zařízení.

V **Maďarsku** vyhláška ministerstva vnitra omezila typy elektrických zařízení, která mohou vězni mít ve svých celách.

REŽIMY ZADRŽENÍ ■ Ve **Španělsku** trestní senát Nejvyššího soudu [rozhodl, že odvolání podaná státním zástupcem proti rozhodnutí o umístění vězňů odsouzených za závažné trestné činy do otevřeného režimu mají odkladný účinek](#). Nejvyšší soud tak sjednocuje přístup justice v této věci.

V **Litvě** [vznikl](#) šestý dům na půli cesty pro odsouzené. Hlavním cílem domů na půli cesty je připravit vězně na propuštění prostřednictvím reintegračních aktivit.

V **Itálii** Nejvyšší soud [zamítl odvolání podané vězněm, který byl shledán vinným z teroristických činů spojených s anarchistickým hnutím, proti zavedení režimu "tvrdého vězení" \(známého jako režim "41-bis", podle zvláštního článku zákona, který jej upravuje\)](#). Případ poukazuje na přísné životní podmínky, které režim

přináší, a jeho pochybnou ústavnost a stal se ústředním tématem veřejné debaty i diskursu mezi právními učenými a odborníky v Itálii.

VYDÁNÍ ■ V **Bulharsku** krajský soud [zamítl vydání vězně, o kterého požádala Ruská federace](#) na základě rizika, že by mohl být v Rusku vystaven mučení a špatnému zacházení. Rozhodnutí soudu se mimo jiné odvolává na zprávu o situaci v oblasti lidských práv a právního státu v Rusku, kterou připravila nevládní organizace Bulharský helsinský výbor.

ZDRAVÍ ■ V **Moldavsku** přijalo ministerstvo spravedlnosti akční plán, který podrobně popisuje opatření, která mají být přijata v roce 2023 v oblasti vězeňské zdravotní péče a [nařízení o organizaci lékařské pomoci ve věznicích](#).

V **Portugalsku** vláda zřídila pracovní skupinu pověřenou přípravou [operačního plánu pro zdraví v portugalském vězeňském systému na období 2023–2030](#) s cílem posílit poskytování zdravotní péče v detenčních zařízeních pro trest odnětí svobody.

V **Maďarsku** byla vyhláškou ministerstva vnitra vytvořena „vazba domácí péče“ pro vážně nemocné vězně.

UVĚZNĚNÍ CIZINCI ■ V **Maďarsku** zavádí vládní nařízení zvláštní pravidla týkající se přesunu nemaďarských vězňů do jiné země. Zadržení cizinci tvoří 15 % celkové vězeňské populace v Maďarsku.

LGBTQIA+ ■ V **Německu** mají pozměňovací návrhy k hamburským vězeňským zákonům za cíl zohlednit vnímání vlastní genderové identity ze strany vězňů.

DOŽIVOTNÍ TRESTY ■ V **Moldavsku** [hladovka zahájená 28 vězni, kteří si odpykávají doživotní trest](#) přiměla ombudsmana, aby vypracoval zvláštní zprávu o jejich situaci.

STRAVA ■ V **Rakousku** vrchní zemský soud ve Vídni prohlásil, že právo vězně na přiměřené množství jídla, které odpovídá výživovým normám a je podáváno v denní době, která je obecně obvyklá pro jídlo [bylo porušeno v případě vězně, který dostal večeři v 10:45 ráno](#). Soud založil své rozhodnutí na vědeckých faktech o výživě a postupech maloobchodu a gastronomie.

V **Maďarsku** [byla v důsledku vysoké inflace v zemi](#) zvýšena částka přidělená vládou vězeňským zařízením na zajištění jídla vězňům. Podle pozorovatelů je zvýšení i nadále nedostatečné k tomu, aby zajistilo, že všichni vězni dostávají jídlo dostatečné kvality třikrát denně podle svých potřeb.

VYŠETŘOVACÍ VAZBA ■ V **Rakousku** zrušil Ústavní soud [jako protiústavní ustanovení trestního řádu, podle něhož musí být uložena vyšetřovací vazba](#) ve všech případech týkajících se trestného činu s povinným minimálním trestem deseti let, pokud nejsou splněny zvláštní podmínky. Tento požadavek vychází z opačné argumentace než u uložení vyšetřovací vazby za jiné trestné činy.

V **Polsku** ministerstvo spravedlnosti informovalo komisaře pro lidská práva, že [neplánuje podniknout kroky k provedení dvou rozsudků Ústavního soudu](#) a zdůraznilo potřebu reformovat systém vyšetřovací vazby, který se v průběhu let stal represivnějším.

VĚZEŇSKÁ POLITIKA ■ V **Litvě** byly vězeňské oddělení a jemu podřízené instituce centralizovány do jediného právního subjektu: Vězeňské služby. Tato reforma by měla vést ke snížení počtu jednotlivých strukturálních jednotek věznic o 40 % ve vězeňských zařízeních a o 55 % ve vedoucích pozicích. V Litvě dále vstoupil dne 1. ledna 2023 v platnost nový kodex výkonu trestů, který přinesl řadu pozitivních změn v právech vězňů v oblasti soukromého a rodinného života, práce a předčasného propuštění.

Na Ukrajině vláda přijala strategii reforem vězeňského systému v letech 2022 až 2026 a akční plán pro jejich provádění.

VĚZEŇSKÉ STATISTIKY ■ V **Moldavsku** nevedlo rostoucí využívání zákona o amnestii schváleného v roce 2021 [ke snížení přeplněnosti věznic, která postihuje třetinu z 18 věznic v zemi](#). Připravované statistiky mohou pak ukázat ještě chmurnější obrázek poté, co se na příkaz ministerstva spravedlnosti [obnovil výpočet kapacity věznic pomocí normy 4 m² na jednoho vězně](#).

V **Portugalsku** nedávné statistiky ukazují, že vězeňská populace, která se během pandemie COVID-19 snížila, [se vrátila na úroveň před pandemií s více než 12 000 vězni](#) registrovanými v prosinci 2022.

V **České republice** navrhlo Ministerstvo spravedlnosti akční plán, jehož [cílem je nahradit tresty odnětí svobody peněžitými tresty za méně závažné trestné činy](#), s cílem snížit hustotu věznic – jednu z nejvyšších v EU.

VĚZNICE V DOBĚ VÁLKY ■ V Rusku převzal nábor vězňů pro vedení války po boku ruských sil na Ukrajině ruské ministerstvo obrany. Předtím byli vězni rekrutováni soukromou vojenskou společností Wagner. [Vězni nasazení na Ukrajině utrpěli obrovské ztráty](#) (kolem 30 000, z nichž 9 000 bylo zabito).

SOUKROMÝ A RODINNÝ ŽIVOT ■ V Litvě umožňují změny [zákoníku o výkonu trestů](#) a zákona o výkonu vazby ředitelům věznic přijímat opatření zasahující do práv vězňů na korespondenci, telefonní hovory a návštěvy; pozastavit práva vězňů na vycházky; a [omezit kontakt vězňů s ostatními vězni](#).

PROCESNÍ PRÁVA ■ V Německu stanovil [Spolkový ústavní soud vysoké procesní normy pro vězně, kteří chtějí požádat o předběžná opatření](#).

V Bulharsku správní soud [přiznal velmi nízké odškodnění za poměrně závažná porušení práv](#), vězňů, např. vězňů, kteří byli drženi v nevyhovujících podmínkách. Tento rozsudek konsoliduje judikaturu vnitrostátních správních soudů, která činí nedávno zavedený opravný prostředek odškodnění ve vězeňských věcech neúčinným.

V Řecku vydala státní zastupitelství Nejvyššího řeckého civilního a trestního soudu dva oběžníky o výkladu a uplatňování práva na účinnou právní ochranu v případech souvisejících s podmínkami vazby. Ty se týkají [vyřizování zpráv zadržovaných, kteří si stěžují na týrání ze strany státních úředníků](#), a významu judikatury ESLP při určování přijatelných norem podmínek zadržování a [nápravných opatření](#), včetně spravedlivého odškodnění.

V Rusku Ústavní soud rozhodl, že [rozhodnutí o přemístění mezi vazebními věznicemi podléhají soudnímu přezkumu](#). Časté přesuny obžalovaných jsou často [používány jako prostředek nátlaku](#).

OMEZENÍ ■ V Německu Spolkový ústavní soud rozhodl, že [spoutání nebo připoutání vězňů k nemocničním lůžkům ve veřejných nemocnicích](#) bez ohledu na jejich osobní situaci, porušuje ústavu. Spolkový ústavní soud také [objasnil procesní normy, které](#) by měli vězni dodržovat ve svých stížnostech proti omezujícím opatřením, která jim byla uložena.

ÚPRAVA TRESTU ■ Ve Spojeném království Vrchní soud objasnil [podmínky, za nichž může výkonná moc využít své diskreční pravomoci a požádat o prodloužení vazby](#) vězňů, kteří mají nárok na automatické propuštění k datu podmíněného propuštění, pokud se domnívají, že tato osoba představuje významné riziko vážné újmy pro veřejnost.

MUČENÍ A ŠPATNÉ ZACHÁZENÍ ■ V Moldavsku uspořádalo ministerstvo spravedlnosti seminář o prevenci špatného zacházení ve věznicích v návaznosti na zveřejnění [zprávy připravené nevládní organizací Promo-LEX](#), která ukazuje, že tento problém je i nadále naléhavý.

V Polsku NPM upozornila úřady na [možné případy mučení a nelidského a ponižujícího zacházení](#) v jedné z věznic v zemi.

V Rusku začal okresní soud prověřovat případ týkající se [rozsáhlého mučení vězňů](#).

PŘEČTĚTE SI CELÉ VYDÁNÍ NA NAŠICH WEBOVÝCH STRÁNKÁCH >>

Zvláštní poděkování patří našim [členům a přidruženým partnerům](#) za společný návrh tohoto shrnutí!

Toto shrnutí je financováno Evropskou unií a Fondem Roberta Carra. Vyjádřené názory a stanoviska jsou však pouze názory a stanoviska autorů a nemusí nutně odrážet názory a stanoviska Evropské unie, Evropské komise, nebo Fondu Roberta Carra. Evropská unie, Evropská komise, ani Fond Roberta Carra za ně nemohou nést odpovědnost.